

Riçard Hollouey

DİNİN QISA TARİXİ

Tərcüməçi:
Nəzakət Ağayeva

QANUN NƏŞRİYYATI

Richard Holloway

**A LITTLE
HISTORY OF
RELIGION**

Kitabda dinin keçdiyi yola nəzər salınır, ayrı-ayrı xalqların formalaşmasında və tarixində din xadimlərinin fəaliyyətinə ayna tutulur. Müxtəlif dini baxışlar arasındakı ziddiyyətlərin səbəbləri müəllifə xas təhkiyə ilə oxucuya çatdırılır.

Richard Holloway A LITTLE HISTORY OF RELIGION
Riçard Hollouey DİNİN QISA TARİXİ

Janr: din, tarix
Yaş qrupu: 16+
Ölçü: 145x215 mm
Cild: yumşaq
Səhifə sayı: 272

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu
Tərcüməçi: Nəzakət Ağayeva
Redaktor: Səfər Kəlbixanlı
Korrektor: Ülviyyə Emin
Mətn dizaynı: Ramil Akifoğlu
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pr., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-15-063-6

© Qanun Nəşriyyatı, 2021; 2026
© 2016 Richard Holloway

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları
Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri
“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında”
Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

**Nik və Alisə
sevgilərlə**

İÇİNDƏKİLƏR

FƏSİL 1. Kimsə varmı?	9
FƏSİL 2. Qapılar.....	17
FƏSİL 3. Təker	23
FƏSİL 4. Təkdən çoxa doğru	29
FƏSİL 5. Şahzadədən Buddaya	37
FƏSİL 6. Zıyan vurma	43
FƏSİL 7. Piyada zəvvar.....	49
FƏSİL 8. Qamışlıqda	55
FƏSİL 9. On qüsurlu hərəkət.....	61
FƏSİL 10. Peyğəmbərlər	67
FƏSİL 11. Son.....	73
FƏSİL 12. Bidət.....	79
FƏSİL 13. Son döyüş	85
FƏSİL 14. Dünyəvi din	93
FƏSİL 15. Gediləcək yol.....	99
FƏSİL 16. Palçığı qarışdırmaq	105
FƏSİL 17. Din şəxsiləşir.....	111
FƏSİL 18. Yeni dini qəbul etmə.....	117
FƏSİL 19. Məsih	123

FƏSİL 20. İsanın Romaya gəlişi	129
FƏSİL 21. Kilsə məsuliyyəti üzərinə götürür	135
FƏSİL 22. Sonuncu Peyğəmbər.....	143
FƏSİL 23. İtaət	149
FƏSİL 24. Mübarizə	155
FƏSİL 25. Cəhənnəm	163
FƏSİL 26. Roma papası	169
FƏSİL 27. Etiraz	175
FƏSİL 28. Böyük parçalanma	181
FƏSİL 29. Nanakın islahatı.....	187
FƏSİL 30. Orta yol.....	193
FƏSİL 31. Vəhşinin edamı.....	199
FƏSİL 32. Dostlar	207
FƏSİL 33. Amerikada hazırlanıb.....	213
FƏSİL 34. Amerikada doğulub	221
FƏSİL 35. Böyük məyusluq	227
FƏSİL 36. Mistiklər və kino ulduzları.....	235
FƏSİL 37. Açılan qapılar	243
FƏSİL 38. Qəzəbli din.....	249
FƏSİL 39. Müqəddəs müharibələr	257
FƏSİL 40. Dinin sonu	263

FƏSİL 1

Kimşə varmı?

Din nədir? Din necə yaranıb? Din insan adlanan canlının, yəni bizim, insan ağlının məhsuludur. Göründüyü kimi, dünyanın digər canlılarının dinə ehtiyacı yoxdur. Hər halda onu deyə bilərik ki, onlar hələ din icad etməyiblər. Bunun səbəbi onların bizdən fərqli olaraq, həyatlarını daha rahat yaşamalarıdır. Onlar instinktiv hərəkət edir, həyat haqqında dərin düşüncələrə dalmadan onun axarı ilə gedirlər. İnsan isə bu bacarığı itirib. Beynimiz mücərrəd düşünmək istiqamətində inkişaf edib. Biz özümüzlə maraqlanırıq. Biz bizi əhatə edən dünya ilə maraqlanırıq. Biz fikirləşməyə bilmirik.

Və bizim haqqında fikirləşdiyimiz ən böyük obyekt kainat və onun yaranmasıdır. Onun yaratıcısı varmı? Bu mümkün “nə” və ya “kim” üçün işlədilən qısaldılmış söz var – *Tanrı*, yunan dilində ona “*theos*” deyilir. Tanrının varlığına inananlar “*teist*” adlanır. Tanrının varlığına inanmayanlar və bu dünyada öz-özümüzə var olduğumuza

inananlar “*ateist*” adlandırılır. Tanrını və onun bizdən nə istədiyini öyrənən elm “*teologiya*” adlanır. Daim özümüzə verdiyimiz digər vacib bir sual var: öləndən sonra nələr baş verir – birdəfəlik ölürük, yoxsa bunun davamı var? Əgər nələrsə baş verirsə, onda nələr olur?

Din bu suallara cavab verməyə cəhd edən ilk anlayış oldu. Onun birinci suala cavabı sadə idi. Dünya ondan kənarda mövcud olan qüvvə tərəfindən yaradılıb. Bəziləri onu Tanrı adlandırır və O, yaradığının həyatında fəal rol oynayır. Müxtəlif dinlər Tanrı adlanan qüvvənin nə olduğunu və bizdən nə istədiyini fərqli izah edir və nəticədə onların hamısı bu və ya başqa formada onun varlığına inanır. Bütün dinlər bu dünyada yalnız olmadığımızı söyləyir. Bizdən başqa da digər reallıqlar və qüvvələr var. Biz onları “fövqəltəbii” adlandırırıq, çünki onlar bizim yaşadığımız dünyanın sərhədləri xaricindədir və o, yalnız hiss üzlərimiz üçün əlçatandır.

Əgər din üçün ən vacib əhəmiyyətli bu dünyadan kənarda da bizim Tanrı adlandırdığımız reallığın olmasıdır, onda inamın göstəricisi nədir və o nə vaxtdan başlayıb? Bu, çox əsrlər əvvəl başlayıb. Əslində, adama elə gəlir ki, insanın fövqəltəbii varlığa inanmadığı dövr olmayıb. Adam öləndən sonra onun başına gələnlərlə maraqlanmaq buna misal ola bilər. Bütün heyvanlar ölür, ancaq başqa canlılardan fərqli olaraq, insan ölmüş yaxınının öldüyü yerdə çürüməsinə imkan vermir. Hələ lap qədim zamanlardan insanların ölünü dəfn etməsi faktının izlərinə rast gələ bilərik. Qədim insanların dəfn adətləri bizə onların ilk inancları barədə bəzi şeylərdən xəbər verir.

Əlbəttə, insanlar haqqında dediklərimiz heyvanların ölmüş yaxınlarına görə kədərlənməməsi anlamına gəlmir. Bir çox heyvanların kədərləndiyini təsdiq edən çox sayda dəlillər var. Məsələn, Edinburqda heyvanların kədərləndiyini sübut edən bir it heykəli – yaxınını itirmiş Qreyfrays Bobbinin heykəli ucaldılıb. Bobbi 1872-ci ildə ölüb. Öləndən qədər o, son 14 ilini sahibi Con Qreyin qəbrinin yanında keçirib. Şübhə yoxdur ki, it dostu üçün darıxmışdı, buna görə də Con Qreyin ailəsi it üçün dəfn mərasimi keçirərək, onu Qreyfrays Kök-yard qəbiristanlığında dəfn etmişdir. İti dəfn etməklə Qreylər ailəsi